

эстрадных певцов не только профессиональности, но и духовных ценностей, понимание важности своей профессии и тому подобное.

Ключевые слова: процесс пения, эстрадное пение, вокальная школа, песни.

Samars'ka K. Yu. Process of Singing: Comparative Analysis

In the article an author exposes potential and problems of process of singing in modern terms, determines the features of the vaudeville singing and specific of professional trade of solo performers of the stage. An author marks the necessity of forming for the future crooners of not only professionalism but also spiritual values, understanding of importance of the profession and others like that.

Key words: singing, pop singing, vocal school, songs.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2012 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Чернуха Н. М.

УДК 378.147:63+504

К. В. Стецюк

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІНТЕГРАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ
ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИВЧЕННІ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Значення екологічної культури полягає в екологізації не лише культури, але й усіх інших феноменів суспільства: економіки, науки, суспільних стосунків тощо. Важливої питомої ваги в екологізації навчально-виховного процесу в період вирішення проблем екологічної кризи набуває гуманітаризація та глобалізація освіти, оскільки між ними існує прямий взаємозв'язок. За своїм значенням і наслідками вони не обмежуються економічною сферою, а й впливають на інші сторони людського суспільства: культуру, мораль, життєві цінності, мистецтво, політичні й соціальні уявлення та екологічні установки мільйонів людей. Під гуманітаризацією розуміють процес впливу соціогуманітарних знань на мислення людини з метою гармонійного розвитку останньої та як наслідок зміни в соціокультурній поведінці сучасного спеціаліста. "Гуманітаризацію освіти не слід розуміти лише як розширення складової гуманітарної дисципліни в навчальному плані, зміни її змісту та введення нових предметів. Дуже важливими є й посилення гуманітарних складових негуманітарних предметів, і перенесення на них наголосу у викладанні (педагогічна дія), і гуманітаризація самої технології освіти. Гуманітаризація освітнього процесу орієнтує його на інтереси й

можливості особистості, розвиток індивіда як соціально значущої мети” [3, с. 26].

Найважливіша особливість екологічного знання полягає в широкому обговоренні фундаментальних, світоглядних, філософських, пізнавальних і методологічних проблем, які є необхідною умовою формування нових ідей науки. Різні способи пізнання світу (мистецтво, філософія, наука) дають можливість багатовимірного бачення проблеми. Саме через це визначальною тенденцією екологічного пізнавального процесу є інтеграція.

Мета даної статті – дослідити й обґрунтувати правомірність впровадження ідей інтеграції в процес формування екологічної культури при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін.

Ідея про єдність наукових знань знаходить певне втілення уже в роботах давніх мислителів. Цю проблему вирішували Платон і Аристотель, Кант і Гегель, а потім уже в наш час такі видатні вчені, як Д. І. Менделєєв, А. Ейнштейн, Н. Вінер, Л. Берталанфі, Д. Берна та ін.

Проблеми інтеграції як педагогічного феномена висвітлено у працях таких відомих учених-педагогів, як: Я. Коменського, К. Ушинського, Х. Алчевської, С. Русової, В. Сухомлинського та ін.

Методологічними засадами дослідження інтеграції виховних педагогічних впливів є наукові доробки А. Авер'янова, В. Беляєва, М. Берулави, А. Бойко, В. Краєвського, Н. Крилової, В. Максимової, Л. Матвєєвої, М. Мамутова, В. Нікітіна, О. Савченко, О. Сингаївської, Р. Позінкевича, Л. Стефан та ін.

Функції інтеграції визначені тим, що досягнення загальної мети в межах однієї дисципліни неможливо. На сучасному етапі реформування освіти в контексті екологізації саме інтеграція виховних та пізнавальних впливів різних дисциплін, зокрема соціально-гуманітарного циклу, повинна стати одним із найбільш оптимальних та ефективних шляхів реалізації стратегії збалансованого розвитку.

Інтеграція (від лат. integration – поповнення, відновлення, від integer – цілий) – об'єднання в ціле будь-яких окремих частин. Інтеграція як мета і шлях створення цілісності володіє структурою й має певні функції, протистоїть стихійним проявам сил суспільства і розглядається як „процес, результатом якого є досягнення єдності й цілісності, погодженості всередині системи, заснованої на взаємозалежності окремих спеціалізованих елементів” [7, с. 286 – 287].

Інтеграційний зміст освіти М. Берулава розуміє як „процес і результат взаємодії її структурних елементів, які супроводжуються ростом системності й ущільненості знань” [1, с. 6].

Дидактична теорія інтеграції змісту освіти, як і будь-яка інша наукова теорія, ґрунтується на трьох рівнях методології: філософському, загальнонауковому і конкретно-науковому. Звичайно, провідним рівнем є перший, оскільки філософське знання найбільш загальних понять, законів, принципів розвитку природи, суспільства і мислення дає змогу

охопити навколишній світ цілісно. Невід'ємною і важливою рисою інтеграції змісту освіти в межах загальнонаукового рівня є її системний характер як один із ефективних методологічних засобів синтезу наукових знань. Конкретно-наукова методологія відображає суму закономірностей, прийомів і принципів, ефективних при екологізації навчального процесу.

Незважаючи на деякі розбіжності у підходах до реалізації екологічної освіти, більшістю спеціалістами визнається необхідність включати розгляд проблем практично в усі навчальні програми: від філософії і соціології до етики й культури. „Екологічна освіта і виховання мають стати невід'ємною складовою змісту основної, середньої, спеціальної й вищої освіти” [2, с. 25]. Зважаючи на те, що сьогодні екологічні проблеми стають настільки серйозними (а на повільне формування нової екологічної свідомості й культури у процесі стихійного розвитку просто не залишається часу), то варто задіяти всі канали впливу на особистість.

На „міждисциплінарну інтеграцію” наголошується і в нормативному для екологічної освіти документі „Концепція екологічної освіти в Україні”. Одним із провідних її принципів є „міждисциплінарний підхід до формування екологічного мислення, який передбачає логічне поєднання й поглиблення системних природних знань, логічне підпорядкування різнобічних знань основній меті екологічної освіти; взаємозв'язок краєзнавства, національного і глобального мислення, що сприяє поглибленому розумінню екологічних проблем на різних рівнях” [6, с. 6]. У Тбіліській декларації (1977) також підкреслюється, що екологічну освіту слід здійснювати упродовж усього життя на основі міждисциплінарного підходу у процесі посиленої особистої участі у заходах для покращання навколишнього середовища, використовуючи різні методи виховання [9].

Виходячи з цих та інших міжнародних документів, ряд мереж, навчальних центрів та асоціацій почали розробку міждисциплінарних форм освіти для вироблення рішень щодо проблем, пов'язаних із збалансованим розвитком. Серед них можна назвати ініціативу „Магна чарта університетум європеум” 1988 року, Болонську декларацію 1999 року, Хартію університету імені Коперніка у сфері збалансованого розвитку 1993 року і Хартію Землі 2000 року.

Специфіка методології міждисциплінарного екологічного знання полягає в інтегративних, синтезуючих тенденціях. Це сприяє формуванню цілісних уявлень про світ, картину світу як єдиний процес. Інтеграція знань на основі міждисциплінарних зв'язків дає змогу охопити лінійні зв'язки по горизонталі і точкові по вертикалі, охопити не лише послідовність, але й одночасність цих зв'язків та відтворити на новому, більш високому рівні цілісне бачення проблем, ситуацій, явищ у всій повноті, багатогранності, різноаспектності.

Останнім часом в інтеграції змісту освіти виробилось два підходи: змістовий і процесуальний [1, с. 20].

Змістовий підхід у свою чергу реалізується у сучасній дидактиці в макроструктурній і мікроструктурних площинах [5].

Особливістю *макроструктурного* підходу є дослідження проблеми на рівні навчальних дисциплін. У педагогічній теорії і практиці склалось уявлення, що взаємозв'язок двох видів освіти є ніщо інше, як зв'язок між предметами різних циклів дисциплін, тобто міжпредметний (міжцикловий) зв'язок.

У межах даного напрямку проблема взаємозв'язку різних компонентів змісту освіти вирішувалась одразу, виходячи із існуючої номенклатури навчальних предметів, обходячи рівень загальнотеоретичного уявлення. Дослідження ж інтеграційних взаємозв'язків різних наук, техніки і виробництва, необхідне для здійснення проектування змісту екологічної освіти, таким чином, досить часто ігнорувалось. Однак такий підхід до екологічної освіти, як показує практика, є недостатньо продуктивним, оскільки навчальні предмети є лише осередком, куди вкладається певний обсяг змісту освіти, при цьому один навчальний предмет досить часто інтегрує в собі відомості із багатьох наук та їхніх галузей. Врахування ж інтегративної взаємодії елементів змісту освіти на рівні загальнотеоретичного уявлення дає змогу скоректувати і саму номенклатуру навчальних предметів, що важливо в екологічній освіті, в тому числі й для зниження навантаження студентів.

Мікроструктурний підхід характеризується, насамперед, тим, що викладач звертається до аналізу взаємозв'язку різних структурних елементів всередині змісту одного навчального предмета (всередині системи знань, умінь тощо), а також між елементами даних компонентів. Даний підхід, в основному, реалізується в межах дослідження проблеми систематизації змісту екологічної освіти.

Процесуальний підхід до проблеми інтеграції змісту освіти має місце, коли зв'язки між елементами змісту освіти, і передусім, міждисциплінарні зв'язки, розглядаються більше як процес. Звідси виникає їхнє визначення як засобів навчання, умов навчання, методу навчально-пізнавальної діяльності.

В. Максимова на підставі таких міркувань М. Махмутова виокремлює відповідні рівні інтеграційного функціонування: соціально-педагогічний, організаційно-педагогічний й особистісно-діяльнісний.

Функції міждисциплінарних зв'язків вона визначає таким чином: *методологічна*, яка забезпечує системність, діалектику і підвищення науковості предметного навчання; *конструктивна*, яка полягає в удосконаленні організації навчального процесу; *формувальна* (освітня, розвивальна, виховна), яка означає якісні зміни знань, умінь, інтересів, мотивацій студентів під впливом міждисциплінарних зв'язків [4].

Нині зміст навчання, вважає З. І. Слєпкань, охоплює чотири основні елементи: знання про природу, суспільство, людину, техніку; досвід здійснення відомих способів діяльності; досвід творчої діяльності; досвід

емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності [7, с. 27]. Для того, щоб забезпечити ґрунтовні системні знання змісту навчання, окресленого З. І. Слєпкань, потрібно реалізувати інтегративний підхід до навчання. Такий підхід є наслідком застосування закону діалектики, відповідно до якого кожне явище слід розглядати в усіх зв'язках і опосередкуваннях, брати кожне у єдності спільного, індивідуального й одиничного. Інтегративний підхід до формування екологічної культури вимагає дотримання трьох аспектів: а) навчальний процес має бути єдністю соціального, психологічного й педагогічного; б) єдність усіх функцій навчання (освітньої, розвивальної, виховної); єдність у будь-якій методичній системі усіх компонентів навчального процесу: цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання при провідній ролі екологізації.

Двоєдність „природа – культура”, яка має всі форми земного життя, відображає відкритість світу та може бути застосована до всіх елементів системи: і до молекули ДНК, і до світу природи, і до техносфери, і до єдиного культурного поля, підсистемою якого є освіта. Ця універсальність відображена у принципі мудреців Давнього Сходу: „Все є все, все є у всьому, все є завжди, все є навколо”.

Екологічна культура є багатоплановою системою, що складається із таких крупних блоків, які становлять єдине ціле: *культура ставлення людини до природи* (яка відображає накопичені людством екологічні знання); *культура ставлення людини до суспільства, інших людей* (відображає діяльнісне начало особистості, принципи організації діяльності на основі знань законів природокористування і можливих наслідків своєї поведінки для інших людей); *культура ставлення до самого себе* (виражає особливості внутрішнього світу людини, її особистісну позицію та можливість самостійно приймати рішення, наявність переконань і потреб відповідно до навколишнього середовища); *здатність людини до раціонального й емоційного сприйняття світу природи і себе в ньому; вибір оптимальних ціннісних установок*. Лише за умов поєднання усіх означених складових можна говорити про екологічну культуру, яка регулює взаємодію з довкіллям, причому в найбільш повному розумінні цього поняття. Саме екологічна культура, рівень її розвитку дозволяє міркувати про зміст і характер взаємодії людини й навколишньої її дійсності.

Враховуючи вищесказане, вважаємо, що інтеграція змісту екологічної освіти має розглядатися як певна система, оскільки ефективність теоретичного пізнання тим вище, чим більш системні вони стають, чим більш складна і розвинена їхня структура. Структура екологічної культури розглядається нами як система з такими складовими: екологічні знання, уміння і навички; етично-правові норми; екологічна свідомість; екологічний світогляд екологічна поведінка; загальнолюдські та духовні цінності; екологічні професійні мотиви та установки; екологічний менеджмент та екодоцільна професійна

діяльність. З даних позицій системне екологічне пізнання і трансформація його в екологічну культуру при вивчення соціально-гуманітарних дисциплін має передбачати такі основні етапи:

- 1) розгляд екологічної культури як системи, тобто відмежованої безлічі взаємодіючих елементів;
- 2) визначення взаємодії елементів і частин системи екологічної культури у змісті дисциплін соціально-гуманітарного циклу;
- 3) виявлення зовнішніх зв'язків системи, знаходження провідних взаємодій між ними.

Щоб реалізувати окреслені етапи інтегративної екологізації навчальних дисциплін, С. Д. Дерябо та В. А. Ясвін вважають, що всі, хто має можливість здійснювати екологізацію професійної освіти, повинні мати уявлення про психологічні та педагогічні основи екологічного виховання. І в першу чергу це стосується викладачів (незалежно від спеціальності). „Передача екологічних знань, умінь і навичок – це завдання спеціалістів-екологів, а формування ставлення до природи, мети і мотивів взаємодії з нею, готовність вибрати екологічно доцільні стратегії діяльності – це завдання усіх педагогів” [2, с. 25].

Екологізація навчально-виховного процесу професійної освіти передбачає виділення екологічних аспектів практично в усіх дисциплінах. Адже екологічні проблеми, пов'язані зі ставленням людини до навколишньої дійсності, такі багатоаспектні, що майже всі теми різних дисциплін дають змогу сформувати екологічну культуру. Це не передбачає необхідності виділення додаткового часу на повідомлення нової інформації, але вимагає зміни підходів до викладу тем курсу дисциплін з урахуванням нових екологічних позицій, нового погляду на зміст матеріалу. Такий погляд реалізується за умови аналізу інформації з позиції взаємозв'язку предмета з усіма явищами буття людини, всього, що її оточує; аналізу можливих змін, якщо даний об'єкт зникне або помістити в нові, незвичні умови тощо. Отже, під екологізацією соціально-гуманітарних дисциплін розуміється процес приведення того чи іншого соціального феномена у відповідність з тими екологічними вимогами, які пред'являються суспільству в конкретний історичний період. Сучасна історія передбачає екологізацію з позицій ноосферогенезу.

Сьогодні у вищій школі, яка орієнтована на предметне вивчення і блочну побудову дисциплін, студентам важко цілісно пізнати сучасне уявлення про світобудову. Інтегративний же тип екологічного пізнання формується в навчальному процесі вищої школи, поєднуючи в собі безпосередній досвід, системне мислення, нетрадиційний підхід до проблеми виховання особистості з підвищеним творчим потенціалом. Інтегративний підхід до формування екологічного мислення засобами соціально-гуманітарних дисциплін передбачає логічне поєднання й поглиблення системних природних знань, логічне підпорядкування різнобічних знань основній меті екологічної освіти – „спрямування на

поєднання раціонального й емоційного у взаємовідносинах людини з природою на базі принципів добра й краси, розуму й свідомості, патріотизму й універсалізму, наукових знань і дотримання екологічного права” [6, с. 4 – 5].

Означена методологія найбільш ґрунтовно відповідає ідеї інтеграції різних галузей знань, багатоаспектному засвоєнню проблем і явищ, варіативності запропонованих курсів та методик, рефлексії в процесі пізнання, забезпечуючи можливість творчої свободи та самовираження усім учасникам освітнього процесу. Тільки вільна, духовно багата людина, сповнена почуттям гордості за свою державу, свій народ, зможе змінити свою свідомість в інтересах ідей збалансованого розвитку, переорієнтуватись на відповідні загальнолюдські та природоохоронні цінності.

З огляду на сказане вище, у процесі гуманізації й екологізації вищої професійної школи важлива „ніша” відводиться циклу соціально-гуманітарних дисциплін, у процесі засвоєння яких студенти пізнають природу знань, їхні способи запам’ятовування і систематизації, а головне – набувають здатності системного мислення, осмислення екологічних знань за зразком уже відомих структур наукових теорій.

Інтеграція екологічного змісту соціально-гуманітарних дисциплін на рівні дидактичного синтезу, в основі якого є об’єктивний тип інтеграції, має здійснюватися на основі таких дидактичних принципів, визначених М. Бєрулавою з деякими нашими змінами [1, с. 20]:

– принцип *субординації функцій*, які виражаються в координації окремих дисциплін, в збереженні їхнього предмета вивчення;

– принцип *спільності* або *подібності*, в основі якого узагальнюється цілісне системне вивчення того або іншого об’єкта з метою його екологізації;

– принцип *компліментарності*, що регулює інтегративну взаємодоповнюваність методів і засобів, відповідно соціально-гуманітарного й екологічного змісту, які при цьому складають не механічну суму, а нову якість, отриману на основі їхньої взаємодії;

– принцип *тимчасової концентрації*, який передбачає, що вивчення навчального матеріалу різних дисциплін, пов’язаного один з одним через інтеграційні процеси, сконцентровано у часі до меж одиниці навчально-виховного процесу (інтегрована лекція, інтегрований семінар тощо), тобто має місце одночасність вивчення певного соціально-гуманітарного й екологічного матеріалу;

– принцип *економічності*, який означає ущільнення й концентрацію матеріалу, що вивчається, усунення дублювання в його викладенні;

– принцип *динамічності*, який передбачає внутрішню варіативність екологічного базису інтеграції в межах соціально-гуманітарних дисциплін.

Відповідно до такого загальнометодологічного підходу розгляд інтеграції змісту екологічної освіти, зокрема у процесі вивчення

соціально-гуманітарних дисциплін, дає змогу спроектувати процес інтеграції формування екологічної культури цілісно і в динаміці його розвитку.

Таким чином, використовуючи освітній зміст соціально-гуманітарних дисциплін з метою екологізації навчального процесу вищих навчальних закладів, реалізуються такі цілі: а) на основі здобутих у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін формується екологічна свідомість, екологічно безпечна поведінка, екологічно доцільна професійна діяльність; б) студенти здобувають навички будувати суб'єкт-суб'єктні стосунки з природою; в) формується мотивація до раціональних природовідповідних потреб у контексті збалансованого розвитку; г) виховується почуття відповідальності та причетності до всього, що відбувається в регіоні, країні, світі; д) розвивається емоційно-чуттєва сфера, яка викликає бажання жити в злагоді і гармонії з собою, з іншими, з природою; е) формується потреба змінити світ на краще, щоб забезпечити безпеку й стабільність теперішньому та майбутньому поколінням.

Перспективами подальших розвідок вбачаємо обґрунтування схарактеризованих автором тенденцій екологізації кожної із дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Список використаної літератури

- 1. Берулава М.** Интеграция содержания образования / М. Берулава. – М. : Педагогика, 1993. – 172 с.
- 2. Дерябо С. Д.** Экологическая педагогика и психология / С. Д. Дерябо, В. А. Ясвин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 480 с.
- 3. Зязюн І. А.** Проективний аналіз технологій педагогічної дії / І. А. Зязюн // Педагогіка і психологія. – 2010. – №2 (67). – С. 22 – 33.
- 4. Максимова В. Н.** Сущность и функции межпредметных связей в целостном процессе обучения / В. Н. Максимова: Автореферат дис. докт. пед. наук, Ленинград, 1981. – 34 с.
- 5. Махмутов М. И.** Вопросы сближения и объединения общеобразовательной и профессиональной школ / М. И. Махмутов // Проблемы взаимосвязи общеобразовательных предметов и дисциплин профессионально-технического цикла в средних ПТУ. – М. : Просвещение, 1989. – 275 с.
- 6. Про** Концепцію екологічної освіти в Україні // Рішення колегії Міністерства освіти і науки України (№13/6-19 від 20.12.2001 р.). – [Електрон ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/basele/ua-xmtbit.htm>
- 7. Слєпкань З. І.** Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. посібник / З. І. Слєпкань. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.
- 8. Словник** іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К. : Вид-во УРЕ, 1975. – 775 с.
- 9. Тбилисская декларация** – Межправительственная конференция по образованию в области окружающей среды. – Тбилиси, 1977. – [Электрон. ресурс]: http://www.ecoaccord.org/edu/edu_docs_ru.pdf

Стецюк К. В. Деякі аспекти інтеграції в процесі формування екологічної культури при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін

У статті розглядається проблема інтеграції в процесі формування екологічної культури при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін як важливий і невід'ємний фактор екологічної освіти. Дидактична теорія інтеграції змісту екологічної освіти передбачається трьома методологічними рівнями: філософським, загальнонауковим і конкретно-науковим.

Засновані на методологічній базі і нормативних документах, висвітлюються функції міжпредметних зв'язків і роль дисципліни соціально-гуманітарного циклу в цілісному пізнанні картини миру та прийняття екологічних цінностей.

Ключові слова: екологізація, інтеграція, екологічна освіта, екологічна культура, єдність знань, принципи змісту.

Стецюк К. В. Некоторые аспекты интеграции в процессе формирования экологической культуры при изучении социально-гуманитарных дисциплин

В статье рассматривается проблема интеграции в процессе формирования экологической культуры при изучении социально-гуманитарных дисциплин как важный и неотъемлемый фактор экологического образования. Дидактическая теория интеграции содержания экологического образования предусматривается тремя методологическими уровнями: философским, общенаучным и конкретно-научным.

Основанные на методологической базе и нормативных документах, освещаются функции межпредметных связей и роль дисциплины социально-гуманитарного цикла в целостном познании картины мира и принятии экологических ценностей.

Ключевые слова: экологизация, интеграция, экологическое образование, экологическая культура, единство знаний, принципы содержания.

Stetsyuk K. V. Some Aspects of Integration in the Process of Formation of Ecological Culture in the Study of Socio-Humanitarian Disciplines

The problem of integration in the formation of ecological culture while studying humanities and social disciplines as an important integral factor of ecological education is considered in this article. The didactic theory of integration in ecological education is specified by the three methodological levels: philosophical, general scientific and specifically scientific.

The role of the humanities and social cycle discipline and functions of cross-curriculum connections for integral cognition of worldview and

acceptance of ecological values are covered relied on the methodological basis and normative documents.

Key words: ecological approach, integration, ecological education, ecological culture, integration of knowledge, content principles.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Хриков Є. М.

УДК 378.22.167

В. В. Ушмарова

ГОТОВНІСТЬ МАГІСТРІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ЯК ОБ'ЄКТ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ

З метою конкретизації, узагальнення та систематизації поглядів на сутність категорії «готовність до викладання» та формулювання власного визначення „готовність до викладання педагогічних дисциплін” було здійснено *контент-аналіз*. Об'єктом контент-аналізу стали визначення поняття „готовність до педагогічної діяльності” та похідних від нього „готовність до викладацької діяльності” та „готовність до викладання”, загалом 20 одиниць. Далі буде наведено характеристику методу контент-аналізу, опис процедури дослідження та інтерпретацію отриманих даних. Також вважаємо за необхідне зупинитися на характеристиці методу контент-аналізу, його різновидів і специфіці використання у педагогічних дослідженнях.

Мета роботи полягає у вивченні сутності контент-аналізу як кількісно-якісного методу дослідження та здійсненні контент-аналітичного дослідження категорії «готовність до викладання».

У найбільш загальному розумінні контент-аналіз (від англ. *contents* зміст) – кількісний аналіз текстів і текстових масивів з метою наступної змістової інтерпретації виявлених числових закономірностей. Особливість контент-аналізу полягає у вивченні документів за їх соціальним контекстом. Його можна використовувати як основний метод дослідження, паралельний (у поєднанні з іншими методами), допоміжний або контрольний. Здебільшого метод контент-аналізу визначається дослідниками як якісно-кількісний аналіз змісту документів з метою виявлення або виміру різних фактів і тенденцій, зафіксованих у цих документах [7; 1]. Однак, є автори, які вважають його перш за все кількісним (хоча й із значною якісною складовою), підкреслюючи квантитативний характер методу, і схиляються до думки Дж. Б. Мангейма і Р. К. Рича, що контент-аналіз – це систематична числова обробка, оцінка і інтерпретація змісту інформаційного джерела